

Epoka renesansu:
między 2 poł. XIV a końcem XVI w.

Odrodzenie, czyli odnowienie starożytnego ideału wykształcenia, które ma rozwijać wolnego człowieka. Powrót do pierwotnej wielkości człowieka.

Humanizm – studia nad „tym, co ludzkie”

- Jako że Bóg pojmowany jest przez myślicieli renesansu jako Największa Aktywność, również dla człowieka drogą do szczęścia powinna być aktywna twórczość intelektualna i działanie. Dlatego logika i teologia schodzą na drugi plan, a na pierwszy wysuwają się etyka i polityka.
- Bardziej liczy się też własny wysiłek badawczy niż autorytet i tradycja, które powinny być poddane krytyce.
- Epoka uniwersalnych geniuszy.

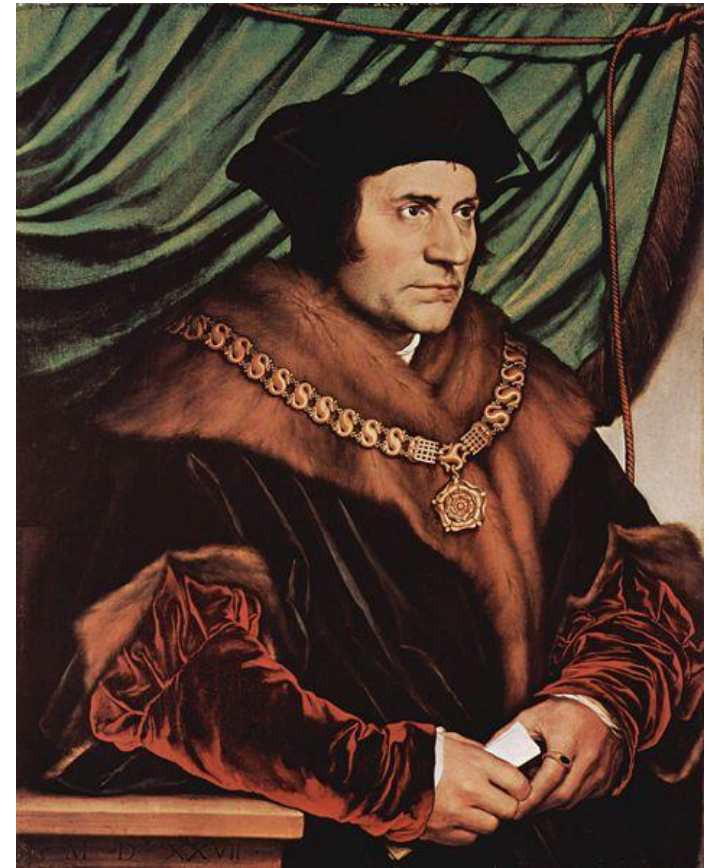

Filozofia polityki rozpada się na bezlitosną analizę „polityki realnej” (Machiavelli, *Książę*) oraz projekt społeczeństwa idealnego (More, *Utopia*).

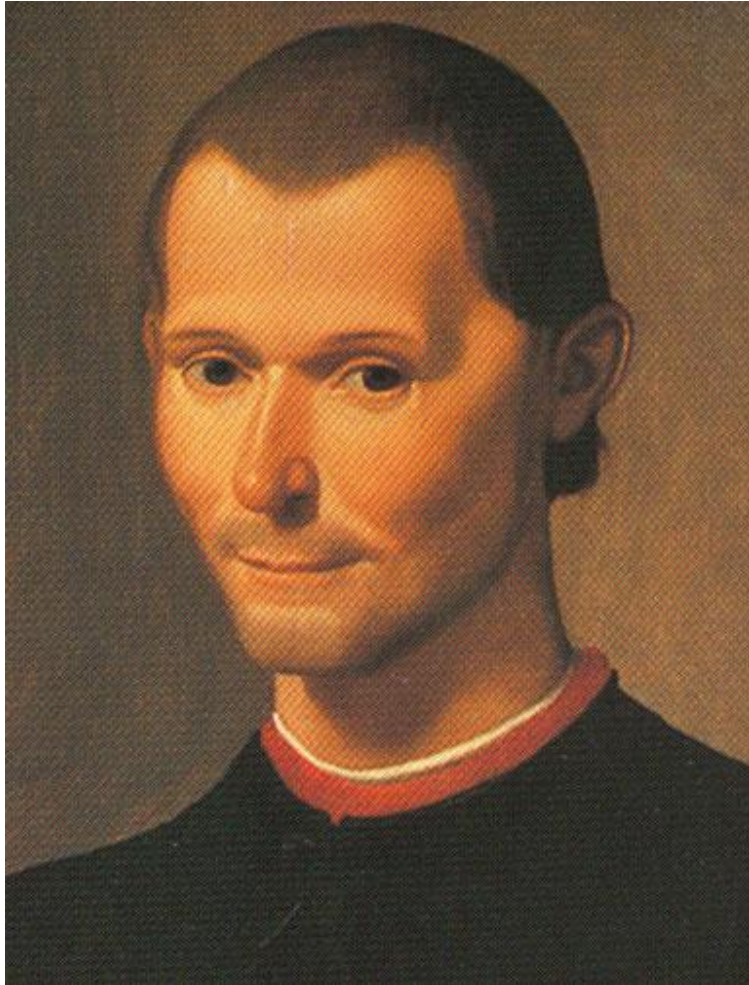

Thomas More – święty patron rządzących i polityków

- *O najlepszym ustroju państwa i nowej wyspie Utopia* (1516).
- Krytyka społecznych i politycznych niedostatków w Anglii; projekt idealnego społeczeństwa.
Sprawiedliwość – bezwzględna równość. Brak własności prywatnej i pieniędzy. Troska o dobro wspólne. Wykształcenie może zdobyć każdy. Tolerancja religijna. Nieliczne prawa. Wybory władz demokratyczne.
- Antycypacja myśli Marksa o bezklasowym społeczeństwie.
- 1935 – ogłoszony świętym

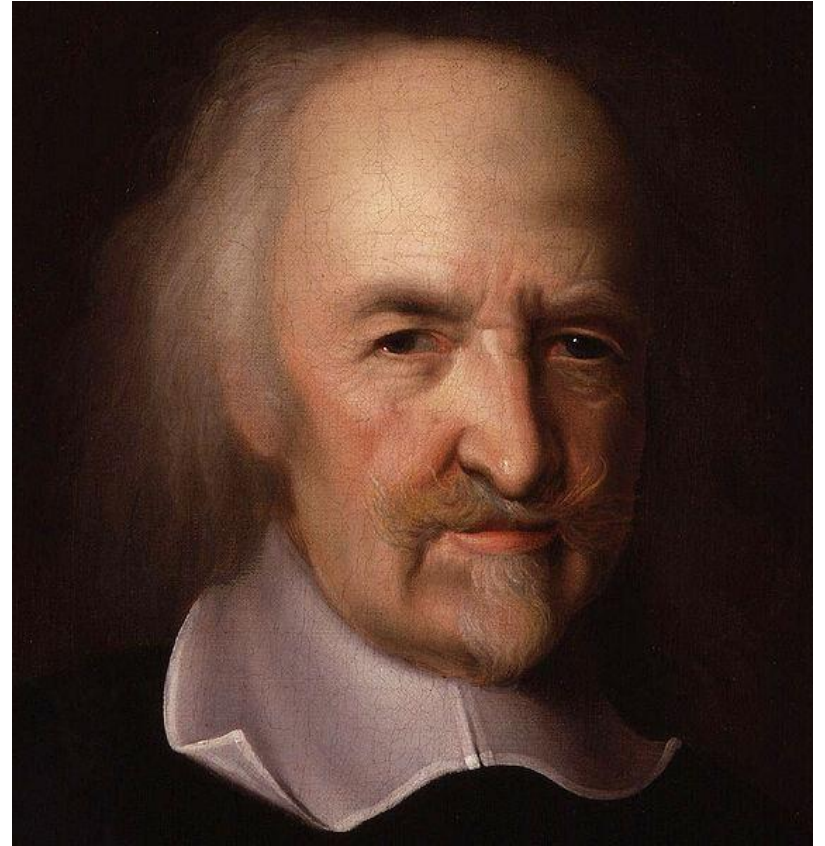
Machiavelli – realista polityczny

- W dziele *Książę* (1513) formułuje reguły amoralnej polityki siły (makiawelizm), pozbawionej skrupułów, uwolnionej od moralności. Moralność, której celem jest pomyślność państwa, i moralność osobista (uczciwość, łagodność) są w sprzeczności. Polityka powinna być uwolniona od wymagań moralności osobistej. Gdzie prawo nie skutkuje, w imię rozkwitu państwa, władca może sięgnąć po niemoralne środki, łączyć siłę lwa z lisią przebiegłością.
- Wzorcem dla księcia był Cezar Borgia

Thomas Hobbes – XVII-wieczna teoria państwa

- 1651 – *Lewiatan, czyli materia, forma i władza państwa kościelnego i świeckiego* (lewiatan – symbol niezwyciężonej potęgi państwa). Jedno z najwybitniejszych dzieł z zakresu filozofii polityki. Powstaje w momencie wojny domowej w Anglii (uśmiercenie Karola I). Hobbes jest przekonany, że odpowiedzialna za to zło jest nieograniczona swoboda głoszenia poglądów religijnych. Celem Hobbesa – uczynienie Kościoła gałęzią państwa. Chodzi o maksymalne wzmocnienie państwa.

Stan natury a stan umowy

- Podst. pojęcie – **materia w ruchu**. Ruch motywowany samozachowaniem. Narzędziem samozachowania jest władza.
- **Stan natury**: konkurencja, nieufność, żądza sławy prowadzi do anarchii, stanu permanentnej wojny (*homo homini lupus*). Jedyna możliwość pokoju (tylko on jest zabezpieczeniem życia) w przekazaniu przez każdego swych uprawnień suwerenowi (nakaz rozumu). Stworzenie państwa na mocy **umowy**, przymierza. Jest to umowa poddańcza.
- Suweren jest twórcą praw (oprócz praw natury), surowo karze tych, którzy je łamią; jest zwierzchnikiem Kościoła; ma **władzę absolutną**, która nie pochodzi od Boga, lecz od ludzi. Ludzie poddają się jej, bo służy ona ich wolności osobistej i bezpieczeństwu. Jej celem jest dobro wspólne, a nie satysfakcja władcy. Każdy człowiek „musi zadowolić się taką miarą wolności w stosunku do innych ludzi, jaką gotów jest przyznać innym ludziom w stosunku do siebie” (wzajemne ograniczenie wolności).

Teoria państwa

- Podstawą normatywną jest indywidualistyczne i hedonistyczne pojęcie dobra (dobre = to, czego się pragnie).
- Indywidualizm legitymistyczny (swobodna zgoda ludzi uprawomocnia władzę).
- Umowa musi zawierać dodatek: „należy dotrzymywać zawartych umów”.
- Władca może użyć przemocy, celem – bezpieczeństwo.

